

ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม

อริยะ วิมุกติบุตร¹

Received: May 4, 2023; Revised: June 13, 2023; Accepted: June 15, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการคดีสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาแบบผสมผสานทั้งการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Methodology) โดยการสัมภาษณ์เจาะลึกกรายบุคคล เจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม จำนวน 5 ราย และจากการทำแบบสอบถามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 45 ราย

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ ด้านความล่าช้าในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม ด้านความเชี่ยวชาญในการสืบสวนสอบสวนคดีสิ่งแวดล้อม และด้านความเหมาะสมในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับ “มาก” โดยเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมเฉลี่ยร้อยละ 93.8 และประเด็นที่ต่ำสุดเพียงร้อยละ 74 คือประเด็น น้ำที่ปล่อยจากบ้านเรือนเมื่อซึมลงดินจะทำให้ดินเสีย และปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการคดีคือ “งบประมาณ” เนื่องจากงบประมาณที่ล่าช้าส่งผลให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถดำเนินการจัดการคดีสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ได้ และ “ความเป็นคดีสิ่งแวดล้อม” ที่มีความล่าช้าด้วยตัวของมันเอง ซึ่งคดีใช้เวลาเกินกว่าความเสียหายจะเกิดขึ้น การเกิดขึ้นของผลกระทบ การพิสูจน์ความผิด ล้วนแต่ใช้เวลานาน จึงส่งผลให้การจัดการคดีสิ่งแวดล้อมมีความล่าช้าไปด้วย และ ปัจจัยด้าน “ความรู้ของเจ้าหน้าที่” ไม่มีผลต่อการจัดการคดี

คำสำคัญ: อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม, คดีสิ่งแวดล้อม, ความคิดเห็น, กรมสอบสวนคดีพิเศษ

¹ นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) สาขาการบริหารงานยุติธรรมและความปลอดภัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ email: Ariya.wimuk@gmail.com

The Opinion of Officer Department of Special Investigation of Bureau of Natural Resources and Environment Crime on The Management of Environmental Case

Ariya Wimuktibut¹

Abstract

The purpose of this research is to study the level of opinions of officer in the Department of Special Investigation, bureau of Natural Resources and Environment crime, on the management of environmental case and factors affecting on the management of environmental case of officer in the Department of Special Investigation of bureau of Natural Resources and Environment crime. This research was conducted both in Qualitative Research and Quantitative Methodology by in-depth interview 5 officers of the Department of Special Investigation of bureau of Natural Resources and Environment crime that has authority and management environmental and by the Opinion questionnaire of Office of the Department of Special Investigation of bureau of Natural Resources and Environmental crime for 45 officers

The results showed that level of opinions of officer in the bureau of Natural Resources and Environment crime on the management of environmental case in part of the delay in managing environmental cases, the expertise in the investigation of environment and the appropriateness of managing environmental cases the result were at a high level. Officers are knowledgeable about environmental crime average 93.8 percent and the least knowledgeable issue officers are knowledgeable average 74 percent. The factors that clearly affect the managing of environmental cases are budget delay that most affect to the managing environmental cases and the environment cases that delay to show the environmental crime impact. The different knowledge officers not affect to managing environmental cases.

¹ Student of Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University email: Ariya.wimuk@gmail.com

Keywords: Environmental crime, Environmental cases Opinion, Department of Special Investigation

บทนำ

คดีทางสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นมากมาย และสร้างความเสียหายเป็นวงกว้าง ความเสียหายส่งผลกระทบต่อทั้งมนุษย์ สัตว์ และระบบนิเวศ อีกทั้งยังอาจใช้เวลานานกว่าที่จะทราบว่าความเสียหายได้เกิดขึ้น การระงับ ยับยั้ง เยียวยา หรือกระบวนการใดๆ ต่อคดีสิ่งแวดล้อม ล้วนแต่ใช้เวลานาน ไม่ว่าจะเป็นการพิสูจน์ความผิด การประเมินมูลค่าความเสียหาย การเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น การหาตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริง การพิสูจน์ความผิด เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นปัญหาอย่างมากต่อกระบวนการยุติธรรมกับคดีสิ่งแวดล้อม

คดีทางสิ่งแวดล้อมมีลักษณะพิเศษต่างจากคดีอาชญากรรมทั่วไปที่เกิดขึ้นคือ ไม่ปรากฏตัวผู้กระทำในทันที แต่ต้องใช้เวลาที่จะพิสูจน์ว่าใครอยู่เบื้องหลัง ผลของความเสียหายอาจไม่ได้เกิดขึ้นทันที แต่อาจต้องใช้เวลากว่าที่ความเสียหายจะปรากฏ คดีสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นไม่ได้สร้างความเสียหายกระทบต่อใครคนใดคนหนึ่ง หากแต่กระทบต่อส่วนรวมและคนจำนวนมาก อีกทั้งบางกรณียังทำการพิสูจน์ความผิดได้ยากมาก เช่น การปล่อยน้ำเสียของโรงงานแล้วพบว่ามีปลาตายจำนวนมาก ทำให้คนไม่สามารถใช้น้ำจากแหล่งน้ำนี้ได้ การตรวจหาหลักฐานมาพิสูจน์ว่าผลที่เกิดจากการปล่อยน้ำเสียของโรงงานนี้ ต้องใช้กระบวนการที่ละเอียดและซับซ้อนมาก (มณฑา ประพันธ์เนติวุฒิ และคณะ, 2562)

ไม่เพียงแต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นที่ใช้เวลานานกว่าที่จะทราบความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม การพิสูจน์ความผิด การวัดมูลค่าความเสียหาย อีกปัญหาหนึ่งที่สำคัญคือ บุคลากรด้านการจัดการกับคดีสิ่งแวดล้อม ที่มีจำนวนไม่เพียงพอ และอาจไม่ได้มีความเชี่ยวชาญเพียงพอในการจัดการต่อการจัดการกับคดีสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น ส่งผลให้การดำเนินการหรือการอำนวยความสะดวกให้กับทุกฝ่ายในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นไปด้วยความล่าช้า และยากลำบาก จนทำให้ความเสียหายและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อ มนุษย์ สัตว์ ระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ และอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นอาจรุนแรงจนไม่สามารถเยียวยาสิ่งต่างๆ ให้กลับสู่สภาพเดิมได้โดยง่าย

กรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการจัดการกับคดีทางสิ่งแวดล้อม เนื่องจากคดีทางสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นมักเป็นคดีที่มีความพิเศษจากทั้งการกระทำที่สร้างความเสียหายมูลค่าความเสียหาย กรมสอบสวนคดีพิเศษมีภารกิจเกี่ยวกับการป้องกัน การปราบปราม การสืบสวน และการสอบสวนคดีพิเศษที่ต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวนโดยใช้วิธีพิเศษ ซึ่งคดีสิ่งแวดล้อมที่มีลักษณะคดีที่สร้างความเสียหายเป็นวงกว้าง ยากต่อการพิสูจน์ความเสียหาย หรือการวัดมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้น และอาจใช้เวลานานในการจะปรากฏความเสียหายและตัวผู้กระทำความผิด ดังนั้น กรมสอบสวนคดีพิเศษจึงจำเป็นที่จะต้องใช้เครื่องมือ และวิธีการพิเศษในการจัดการกับคดีสิ่งแวดล้อม

คดีสิ่งแวดล้อมถือเป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรงไม่น้อยไปกว่าอาชญากรรมประเภทอื่น ความเสียหายจากบางการกระทำบางกรณีอาจเกิดขึ้นซ้ำ การพิสูจน์ความผิดในคดีสิ่งแวดล้อมอาจใช้เวลานาน

จนไม่สามารถหาตัวผู้กระทำผิดที่แท้จริงมาลงโทษได้ ความเสียหายที่เกิดขึ้นทำให้ความยุติธรรมเกิดขึ้นอย่างล่าช้า หรือไม่บังเกิดขึ้นเลย ดังนั้น จึงได้ทำการศึกษาระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต่อการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม และปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการคดีสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปพัฒนาหาแนวทางที่จะสามารถทำให้การจัดการกับคดีสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในการปกป้องรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ และป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการคดีสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและมลพิษทางสิ่งแวดล้อม

ความหมายของสิ่งแวดล้อม

พรบ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ได้ให้ความหมายคำว่า สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่างๆที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์ได้สร้างขึ้น (พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535, 2535: 1-4)

เสรี วรพงษ์ (2557) ได้ให้ความหมายของ “สิ่งแวดล้อม” ไว้ว่า เป็นสรรพสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม มองเห็นได้และมองไม่เห็น ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือมนุษย์ได้สร้างขึ้น

สุภาภรณ์ ศิริโสภณา (2549) ได้ให้ความหมายของ สิ่งแวดล้อม ไว้ว่าคือสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และมนุษย์ได้สร้างขึ้น สิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม สิ่งที่เห็นได้ด้วยตาเปล่าและไม่สามารถเห็นได้ด้วยตาเปล่า สิ่งที่เป็นทั้งให้คุณและให้โทษดังนั้น ผู้เขียนจึงสรุปได้ว่า สิ่งแวดล้อม คือ สิ่งต่าง ๆ ที่ทั้งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและทั้งเกิดจากมนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่สามารถจับต้องได้และจับต้องไม่ได้ ทั้งที่มีประโยชน์และไม่มีประโยชน์ต่อตัวมนุษย์ แต่สิ่งแวดล้อมทุกสิ่งล้วนแต่มีส่วนเกี่ยวข้องกับมนุษย์ทั้งสิ้น

มลพิษทางสิ่งแวดล้อม

มนุษย์เป็นตัวแปรที่สำคัญต่อการทำให้สภาวะแวดล้อมเปลี่ยนแปลง และอาจเกิดปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมจนไม่สามารถทำให้สภาพแวดล้อมกลับคืนสู่สภาพเดิม จนกลายเป็นสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสำหรับการดำรงชีวิต หรืออาจเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิต สภาวะนี้เรียกว่า “มลพิษ” ซึ่งมลพิษแต่ละชนิดมีสาเหตุ และความรุนแรงที่แตกต่างกัน ดังนี้ (ซัชพล สุนทรวงศ์, 2548: 124-167)

1. มลพิษทางดิน คือ ภาวะที่ดินได้รับสารปนเปื้อนในปริมาณที่มากกว่าอัตราการสลายตัวของสารนั้น จนทำให้เกิดการสะสมของสารพิษ หรือเชื้อโรคต่างๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดอันตรายต่อมนุษย์ สัตว์ พืช ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งหากดินเหล่านี้ที่ได้รับการปนเปื้อนก็อาจไม่เหมาะสมและอาจเป็นอันตรายต่อการนำมาใช้ประโยชน์

2. มลพิษทางน้ำ คือ น้ำที่มีมลพิษปนเปื้อนจนทำให้คุณสมบัติของน้ำเปลี่ยนไปจากธรรมชาติจนทำให้มนุษย์ สัตว์ หรือพืชได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยการที่น้ำเสื่อมคุณภาพไป หรือมีคุณสมบัติที่เปลี่ยนแปลงไปจนไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ อาจสร้างความเสียหายแก่มนุษย์และสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ

3. มลพิษทางอากาศ คือ ภาวะของอากาศที่มีการเจือปนของสารพิษในปริมาณที่เป็นอันตรายต่อทั้งมนุษย์ สัตว์ พืช สิ่งแวดล้อม รวมไปถึงทั้งทรัพย์สิน ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ก๊าซต่าง ๆ ฝุ่นละออง เขม่าควัน สารกัมมันตรังสี เป็นมลสารที่บางเบาจนสามารถรวมอยู่ในอากาศได้

4. มูลฝอยและของเสียอันตราย อย่างมูลฝอยทั่วไป เช่น โลหะ พลาสติก ยาง และมูลฝอยอันตราย เช่น ถ่านไฟฉาย หรือพวกของเสียที่มีฤทธิ์เป็นกรด

2. แนวคิดเกี่ยวกับอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม

ความหมายของอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม

มณฑา ประพันธ์เนติวุฒิ, ประกอบ ประพันธ์เนติวุฒิ และสอาด หอมมณี (2562) ได้ให้ความหมายของ อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม ไว้ว่า เป็นการแสวงหาผลประโยชน์ การใช้ประโยชน์จากธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่ธรรมชาติจากการกระทำของบุคคลในภาคเอกชน ภาครัฐ และชุมชน

ธนิตา ดันติเจริญ (2557) ได้ให้ความหมายของ อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม ไว้ว่า การแสวงหาประโยชน์ การใช้ประโยชน์จากธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายที่ให้ผลร้ายแก่ธรรมชาติ เกิดจากภาคเอกชน รัฐบาล หรือชุมชนก็ได้ อีกทั้งยังเป็นปรากฏการณ์ที่ทำให้ธรรมชาติเสื่อมโทรม ซึ่งไม่สามารถไปเอาผิดกับผู้ที่กระทำผิดได้ เอมี โรนฮาร์ด ที่ปรึกษาฝ่ายต่างประเทศของ ทีโอเอ ได้ให้คำนิยามของอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมไว้

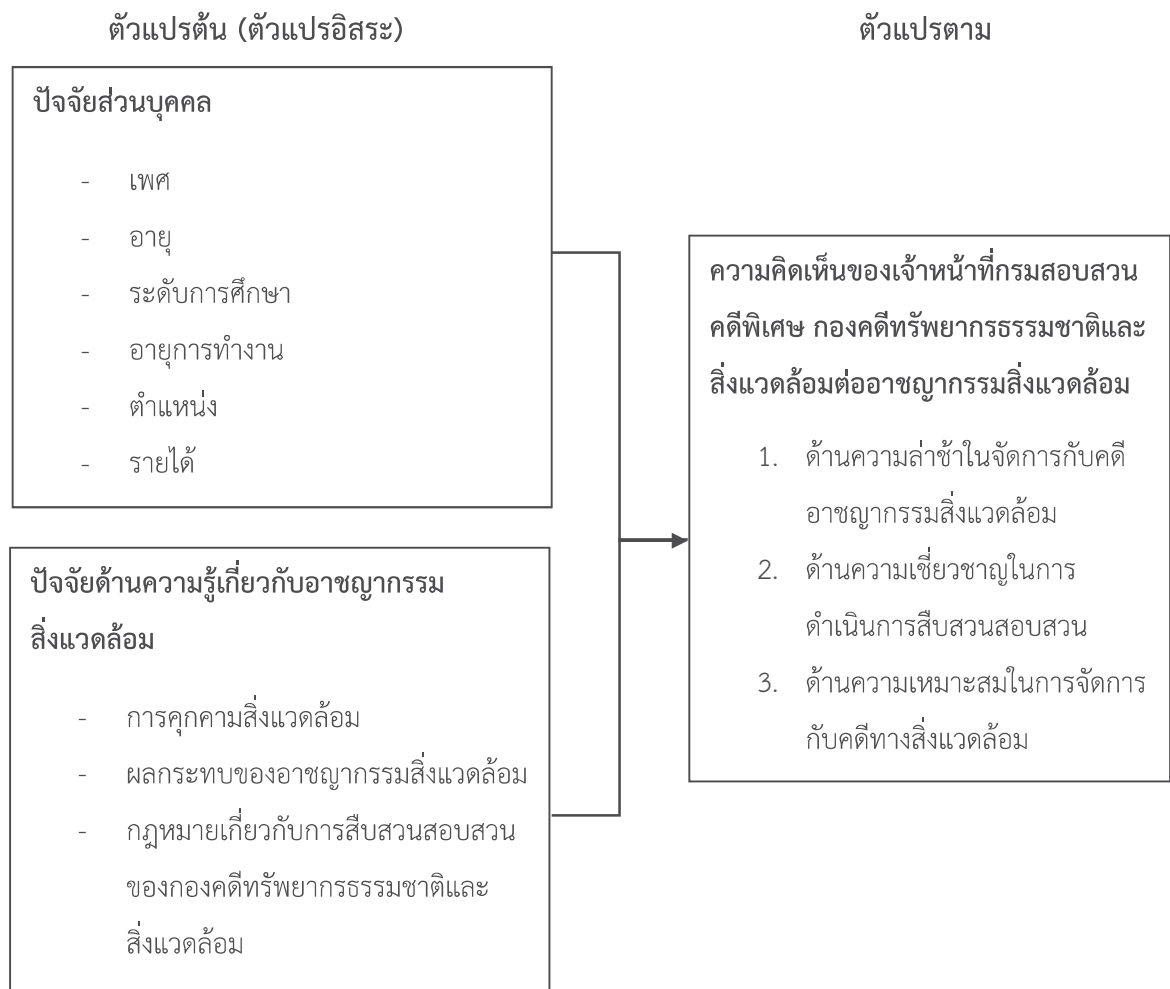
ดังนั้นผู้เขียนจึงสรุปได้ว่า อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม หมายถึง การกระทำที่สร้างผลร้ายให้กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยอาจสร้างผลกระทบในทันทีหรืออนาคต เนื่องจากการกระทำบางอย่างอาจไม่ปรากฏผลร้ายของการกระทำนั้นต่อสิ่งแวดล้อมในทันที และอาจเห็นผลกระทบเมื่อเวลาผ่านไป

การคุกคามสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน

Report of the course, Resource material series, No.45 (อ้างถึงใน อุนิษา เลิศโตมรสกุล และอัมณพ ชูบำรุง, 2561) การคุกคามสิ่งแวดล้อมเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันมีหลายลักษณะดังจะนำมาพิจารณาดังนี้

1. การตัดไม้ทำลายป่า ป่าไม้ในโลกเหลืออยู่ประมาณ 32 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ทั้งโลก พื้นที่ป่าหายไปปีละประมาณ 15 ล้านเฮกเตอร์ ซึ่งการตัดไม้ทำลายป่ากล่าวได้ว่าเป็นภัยและเป็นปัญหาของเกือบทุกประเทศ โดยมีสาเหตุสำคัญ เช่น จากการทำฟาร์มของชาวนา การเปลี่ยนพื้นที่ทำการเกษตร
2. การทำผืนดินให้เลวลงและการทำความแห้งแล้งให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนา โดยการกัดเซาะของผืนดินมีสาเหตุมาจากการตัดไม้ทำลายป่า ทำลายผืนหญ้าจนเกินควร การทำฟาร์มมากเกินไปจนความพืด ซึ่งเกิดขึ้นบ่อยในหลายประเทศ และการทำให้เกิดความแห้งแล้งกลายเป็นภัยคุกคามในระดับโลก โดยที่มีพลเมืองกว่า 850 ล้านคน อาศัยอยู่บนพื้นที่ที่เต็มไปด้วยความแห้งแล้ง หรือกึ่งแห้งแล้ง และกว่า 250 ล้านคน อาศัยอยู่บนพื้นที่ที่มีความแห้งแล้งรุนแรง
3. มลพิษทางอากาศ ถือเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งของสิ่งแวดล้อม โดยเกิดจากการกระทำ เช่น การเผาป่า ไอลิศาจจระเขย์ เผลอของเสียจากการทำเกษตร เป็นต้น
4. มลพิษจากน้ำเสีย ถือเป็นปัญหาที่ร้ายแรงที่สุดจากประเทศที่กำลังพัฒนาทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอย่างร้ายแรง ประชากรโลกกว่า 1.7 พันล้านคน ขาดน้ำสะอาดสำหรับใช้ และประมาณ 1.2 พันล้านคน ขาดการสุขาภิบาลที่ดีพอ คนจนในเมืองเดือดร้อนมากขึ้นจากการได้รับเชื้อโรคอันเป็นผลมาจากการเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม
5. มลพิษอื่นๆ การทิ้งของเสีย ก็เป็นอีกสิ่งที่ทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมลง ประมาณการกันว่าในประเทศอุตสาหกรรม มนุษย์แต่ละคนจะทิ้งขยะประมาณคนละ 1 กิโลกรัมในแต่ละวัน ซึ่งอาจมากกว่านั้นในบางประเทศ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม” เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยมีรายละเอียดขั้นตอนประกอบด้วย ระเบียบวิธีวิจัย กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติและการวิเคราะห์ ดังนี้

ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาทั้งในเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และการศึกษาในเชิงปริมาณ (Quantitative methodology) ผ่านการสัมภาษณ์เจาะลึกรายบุคคล และการตอบแบบสอบถามของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กลุ่มตัวอย่างใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ สำหรับการศึกษาเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจำนวน 5 คน โดยกลุ่มตัวอย่าง

ต้องเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องได้ น่าเชื่อถือ และตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สำหรับการศึกษาเชิงปริมาณคือ เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ และพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วน 1 ส่วน 2 และ ส่วน 3 จำนวน 45 คน ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในการสืบสวนสอบสวนการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยตรง ยกเว้นส่วนอำนวยการคดีที่มีหน้าที่ด้านงานธุรการของคดี

โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล (In-depth interview) ซึ่งเครื่องมือแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบไปด้วย ข้อมูลทั่วไป ความรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะเป็นคำถามปลายเปิดแบบเลือกตอบ และข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์และคำนวณ โดยใช้การหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และจะใช้ Likert's Method ในการวัดระดับความคิดเห็น โดยพิจารณาคำเป็น และกำหนดค่าคำตอบดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5 คะแนน
เห็นด้วย	4 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1 คะแนน

โดยเกณฑ์ในการแปลงผลคือ ระดับคะแนน 1.00 - 2.33 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อย ระดับคะแนน 2.34 - 3.66 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง และ ระดับคะแนน 3.67 - 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมาก

การวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกรายบุคคลมาทำการถอดเทปและคัดแยกเนื้อหาเพื่อพิจารณาและวิเคราะห์ในแต่ละประเด็น และนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์เนื้อหาโดยการ ตีความข้อมูล เปรียบเทียบข้อมูล และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อสร้างข้อสรุป นำข้อมูลที่ได้จากเชิงปริมาณมาตีความและแปรผลร่วมกับข้อมูลในเชิงคุณภาพ และอภิปรายผลข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

1. เพศ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50 เพศหญิง จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50
2. อายุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 37.25 รองลงมาคืออายุ 41 - 50 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 29.50 ตามมาด้วย 30 - 40 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 18.50 และน้อยที่สุดคือ อายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 14.75
3. ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 55.50 และระดับปริญญาโท จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 44.50
4. อายุการทำงาน เจ้าหน้าที่ที่มีอายุการทำงานอยู่ที่ 11 - 20 ปี และ มากกว่า 30 ปี จำนวน 7 คน และคิดเป็นร้อยละ 26 เท่ากัน รองลงมาคือ 6 - 10 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 22 จำนวน 21-30 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 15 และอายุต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 11
5. ตำแหน่ง กลุ่มตัวอย่างเป็นเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ ชำนาญการ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 33.25 รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ ปฏิบัติการ และพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ชำนาญการ จำนวน 6 คน เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 22.25 รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ ชำนาญการพิเศษ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 15.25 และพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ชำนาญการพิเศษ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 7
6. รายได้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ที่ 50,000 บาท ขึ้นไป และ 25,001 - 35,000 บาท จำนวน 11 คน เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 41 ตามมาด้วย 35,001 - 45,000 บาท จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 11 และ 45,001 - 50,000 บาท จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 7

ระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ด้านความล่าช้าในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านความล่าช้าในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม

ด้านความล่าช้าในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม	ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
1. มีขั้นตอนการดำเนินงานหลายขั้นตอนในการดำเนินกระบวนการสืบสวนสอบสวน	4.18	มาก
2. ใช้ระยะเวลานานในการดำเนินกระบวนการสืบสวนสอบสวน	4	มาก
3. ใช้ระยะเวลานานในกระบวนการรวบรวมพยานหลักฐานในการกระทำความผิด	4	มาก
4. มีความล่าช้าในการลงโทษผู้กระทำความผิด	3.96	มาก
5. การเยียวยาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมมีความล่าช้า	4.33	มาก
เฉลี่ย	4.09	มาก

จากตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ “มาก” ในทุกประเด็น ด้านความล่าช้าในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม ซึ่งประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดคือ การเยียวยาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมมีความล่าช้า ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.33 อยู่ในระดับ “มาก”

ด้านความเชี่ยวชาญในการดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดีสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านความเชี่ยวชาญในการดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดีสิ่งแวดล้อม

ด้านความเชี่ยวชาญในการดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดีสิ่งแวดล้อม	ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
1. เจ้าหน้าที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เพียงพอ	3.70	มาก

ด้านความเชี่ยวชาญในการดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดี สิ่งแวดล้อม	ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
2. เจ้าหน้าที่มองเห็นและรับรู้ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจาก อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม	3.92	มาก
3. เจ้าหน้าที่มีความรู้เชี่ยวชาญในการสืบสวนและสอบสวนด้าน สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม	3.70	มาก
4. เจ้าหน้าที่มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาพยานหลักฐานใน คดีสิ่งแวดล้อม	3.88	มาก
5. เจ้าหน้าที่ใช้องค์ความรู้จากการศึกษามาใช้ในการจัดการกับคดี ทางสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม	3.85	มาก
เฉลี่ย	3.81	มาก

จากตารางที่ 2 กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ “มาก” ในทุกประเด็น ด้านความเชี่ยวชาญในการดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดีสิ่งแวดล้อม ซึ่งประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดคือ “เจ้าหน้าที่มองเห็นและรับรู้ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.92 อยู่ในระดับ “มาก”

ด้านความเหมาะสมในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านความเหมาะสมในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม

ด้านความเหมาะสมในการจัดการกับคดีสิ่งแวดล้อม	ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
1. มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เป็นคณะทำงานในการ สืบสวนสอบสวนที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญที่ เหมาะสมกับรูปแบบและประเภทของคดีสิ่งแวดล้อม	3.74	มาก
2. มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เป็นคณะทำงานด้วยจำนวนที่ เหมาะสมและสอดคล้องกับรูปแบบ ประเภท และ สถานที่ของคดีสิ่งแวดล้อม	3.81	มาก

ด้านความเหมาะสมในการจัดการกับคดีสิ่งแวดล้อม	ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
3. ได้รับการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมและเพียงพอในการสืบสวนสอบสวน หรือการได้มาซึ่งข้อมูล	3.92	มาก
4. ได้รับการสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์ที่เหมาะสมในการสืบสวนสอบสวนคดีสิ่งแวดล้อม เช่น เครื่องบินโดรน คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก ปริ้นเตอร์	3.77	มาก
5. ได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์การป้องกันตัวที่เหมาะสมในการสืบสวนสอบสวนคดีสิ่งแวดล้อม	3.70	มาก
6. ได้รับการสนับสนุนยานพาหนะที่เหมาะสมและสอดคล้องกับรูปแบบ ประเภท และสถานที่ในการเดินทางเพื่อไปทำการสืบสวนสอบสวน	3.81	มาก
เฉลี่ย	3.79	มาก

จากตารางที่ 3 กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ “มาก” ในทุกประเด็น ด้านความเหมาะสมในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม โดยประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดคือ “ได้รับการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมและเพียงพอในการสืบสวนสอบสวน หรือการได้มาซึ่งข้อมูล” ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.92 อยู่ในระดับมาก

ดังนั้น จากข้อมูลดังกล่าวหมายความว่าเจ้าหน้าที่ที่มีความคิดเห็นที่ “เห็นด้วย” กับความเหมาะสมในการจัดการกับคดีสิ่งแวดล้อม ทั้งในเรื่องของงบประมาณ การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ หรือการได้รับการสนับสนุนในด้านต่างๆ ซึ่งระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่อยู่ในระดับ “มาก”

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการคดี

การทำงานเป็นคณะ การสืบสวนสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษจะทำในลักษณะของ “การทำงานเป็นคณะ” ซึ่งทำให้มีมุมมอง ความคิด ที่หลากหลาย ซึ่งอาจมีข้อโต้แย้งบ้างและอาจเกิดความล่าช้าในบางภารกิจ แต่การทำงานเป็นคณะก็ดีกว่าการทำงานคนเดียว เพราะอาจขาดความรอบคอบ ดังนั้น การทำงานเป็นคณะจึงเป็นประโยชน์ต่อการจัดการคดีสิ่งแวดล้อมมากกว่าเป็นอุปสรรค เพราะทำให้มีมุมมองที่หลากหลาย

“การมีมุมมองที่หลากหลาย และมีข้อโต้แย้งกันในการทำงานในการจัดการคดี ไม่ได้มองว่าเป็นอุปสรรคแต่มองว่าการที่แต่ละคนมีมุมมองที่ต่างกัน และมีมุมมองที่หลากหลาย มักดีกว่ามองเพียงมุมมองเดียวเสมอ”

ความเหมาะสมของจำนวนเจ้าหน้าที่ในคณะทำงาน ขึ้นอยู่กับความยากของคดี บางคดีที่อยู่ในชั้นสืบสวน การจัดการคดียังไม่ได้มีความยาก อาจใช้เจ้าหน้าที่ประมาณ 3 - 5 คน ส่วนคดีที่มีความยากก็อาจใช้เจ้าหน้าที่มากกว่า 5 คนขึ้นไป ปัจจัยที่ส่งผลต่อความยากและความง่ายของคดีคือ “จำนวนผู้ต้องหาและฐานความผิด” หากผู้ต้องหาเกินกว่า 1 คนก็อาจจะมีหลายฐานความผิด และอาจต้องใช้เจ้าหน้าที่มากขึ้นในการรวบรวมพยานหลักฐาน

การแต่งตั้งคณะทำงาน เจ้าหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษมาจากหลายหน่วยงานหลายองค์กร ทำให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่แตกต่างกัน จึงต้องเลือกสรรเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับคดีนั้นๆ แม้อาจเกิดปัญหาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านไม่เพียงพอ ก็อาจมอบหมายเจ้าหน้าที่ให้ทำการศึกษา หาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ในการจัดการคดีนั้น ๆ

การสนับสนุนจากองค์กรและงบประมาณ กรมสอบสวนคดีพิเศษ เป็นกรมที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณที่ต้องครบหนึ่ง ทั้งเครื่องมือและอุปกรณ์ก็เช่นเดียวกัน อีกทั้งยังมีอำนาจตามกฎหมายในการเบิกจ่ายเงินต่าง ๆ จึงไม่ได้มีปัญหาในเรื่องของจำนวนของงบประมาณ หรือความเหมาะสมของงบประมาณที่ได้รับ แต่ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณคือ ความล่าช้าของงบประมาณ ซึ่งมักเกิดขึ้นช่วงรอยต่อของปีงบประมาณ ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถออกปฏิบัติหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานได้ เนื่องจากขาดงบประมาณที่จะใช้ในการทำงาน จนทำให้เกิดความล่าช้าในการจัดการคดี อีกทั้งในบางกรณีเจ้าหน้าที่มีความจำเป็นในการต้องสำรองจ่ายเพื่อให้อำนาจจัดการคดีได้ในกรอบระยะเวลา ก็กระทบต่อตัวเจ้าหน้าที่ที่ต้องใช้เงินส่วนตัวในการทำงาน

รายได้และค่าตอบแทน เงินเพิ่มพิเศษ และค่าตอบแทนต่างๆ กล่าวได้ว่าเป็นเงินที่ซื้อความสุจริตในการทำงานในการจัดการคดี ซึ่งกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นองค์กรหนึ่งที่ให้ค่าตอบแทนแก่เจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานในการสืบสวนสอบสวนอย่างเพียงพอที่จะให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้ชีวิตได้ดี จนน้องมีความรู้สึกที่อยากจะทุจริตเพื่อให้ได้เงินหรือทรัพย์สินที่ไม่ถูกต้องเพิ่มมาแต่อย่างใด แม้จะเกิดการทุจริตอยู่บ้างตามข่าว ก็ล้วนแต่เป็นเรื่องของปัจเจกบุคคลเสียมากกว่า

ความรู้และวุฒิการศึกษาของเจ้าหน้าที่ ปัจจุบัน 3 ประการที่ทำให้ความรู้และวุฒิการศึกษาของเจ้าหน้าที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการคดี คือ

1. กรมสอบสวนคดีพิเศษ มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ขอข้อมูล หรือการสนับสนุนจากองค์กรอื่น

2. กรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นกรมที่เป็นการรวบรวมองค์ความรู้ในลักษณะของความเป็นสหวิชา ที่มีเจ้าหน้าที่มาจากหลายหน่วยงาน หลายองค์กร ที่ทำการโอนย้ายเข้ามา จึงทำให้มีความรู้ มุมมองที่หลากหลายและรอบด้าน ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงมุมของนักสิ่งแวดล้อม หรือนักกฎหมาย

3. การมีเครือข่าย (connection) ของเจ้าหน้าที่ซึ่งมาจากหลายหน่วยงานหลายองค์กร ดังนั้น ในหลายคดี การมีเครือข่ายของเจ้าหน้าที่ในแต่ละองค์กรที่โอนย้ายมาจึงมีประโยชน์ต่อการจัดการคดี

ดังนั้น ความรู้ วุฒิการศึกษา ของเจ้าหน้าที่จึงไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่ที่มาจากหลายภาคส่วนเข้ามาทำงาน มีเครือข่ายต่าง ๆ และแม้เจ้าหน้าที่อาจจะไม่ได้มาจากองค์กรที่เกี่ยวข้องกับคดี เจ้าหน้าที่ก็ยังสามารถใช้อำนาจตามกฎหมายในการขอข้อมูล ขอความเห็น ขอการสนับสนุน หรือความช่วยเหลือใดๆก็ตามที่จะเป็นประโยชน์กับการจัดการคดีได้จากหน่วยงานอื่น ๆ

การรับโอนย้ายบุคลากรจากองค์กรอื่น ซึ่งก็เป็นไปตามจุดประสงค์ขององค์กรที่ต้องการให้มีความเชี่ยวชาญในหลายด้านในการจัดการคดี ซึ่งอาจมีอุปสรรคบ้างเพียงเล็กน้อยในเรื่องของ “วัฒนธรรมองค์กร” ซึ่งมักจะเกิดขึ้นกับทุกองค์กรที่มีกรโอนย้ายของพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ ดังนั้น ก็อาจจะต้องใช้เวลาในการปรับตัวได้ไปตามเวลา

ความเป็นคดีสิ่งแวดล้อม คดีสิ่งแวดล้อมล้วนแต่เป็นคดีที่ส่งผลกระทบมาก และผลกระทบบางกรณีก็ไม่ได้เกิดขึ้นในทันที อาจต้องใช้เวลาหลายปี หรือหลายสิบปี กว่าที่จะเกิดผลกระทบ จึงทำให้กระบวนการต่างๆ การสืบสวนสอบสวน การรวบรวมพยานหลักฐาน การหาตัวผู้กระทำผิด และการเยียวยา เป็นไปอย่างล่าช้า ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า คดีสิ่งแวดล้อม เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็มักจะเป็นอุปสรรคด้วยตัวของมันเอง

การบูรณาการระหว่างองค์กร ทุก ๆ องค์กรล้วนแล้วแต่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการจัดการคดี ๆ ต่าง ๆ ไม่ใช่เฉพาะคดีสิ่งแวดล้อม ซึ่งก็อยู่กับต้นทางอย่าง กรมสอบสวนคดีพิเศษ และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานว่าจะดำเนินการจัดการอย่างไรในการทำให้ได้มาซึ่งข้อมูล

อภิปรายผล

ระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สอดคล้องกันกับ การศึกษาของ อุทัยวรรณ ของสิริวัฒนกุล (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้และความคิดเห็นของประชาชนในกลุ่ม Generation Y เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สลากดิจิทัลของธนาคารออมสิน พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สลากดิจิทัลอยู่ในระดับ “มากที่สุด” และมีความคิดเห็นต่อสลากดิจิทัลในระดับ “เห็นด้วย” ทั้งในด้านผลิตภัณฑ์ บริการ และประชาสัมพันธ์ ซึ่งมีความสอดคล้องกันเนื่องจาก กลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้ และมีความคิดเห็นต่อประเด็นที่ได้

ทำการศึกษาในระดับ “มาก” และ “เห็นด้วย” เช่นเดียวกันกับผลการวิจัยของผู้วิจัย ซึ่งพบว่า เจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ “มาก” ซึ่งหมายถึง เห็นด้วย ทั้งในด้านความล่าช้าในการจัดการกับอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม ความเชี่ยวชาญในการดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดีสิ่งแวดล้อม ด้านความเหมาะสมในการจัดการกับคดีสิ่งแวดล้อม เนื่องจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น

ซึ่งระดับความรู้ของเจ้าหน้าที่ที่ทราบถึงความรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม เฉลี่ยร้อยละ 93.8 ซึ่งประกอบไปด้วยประเด็นที่เป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมทั้ง ดิน น้ำ อากาศ และมลพิษอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการคุกคามสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันซึ่งรายงานอยู่ใน Report of the course, Resource material series, No.37 (อ้างถึงใน อุนิษา เลิศโตมรสกุล และอณณพ ชูบำรุง, 2561) ที่มีทั้งประเด็นการตัดไม้ทำลายป่า การทำให้ผืนดินเลวลง การทำให้เกิดความแห้งแล้ง มลพิษทางอากาศ และมลพิษน้ำเสีย แสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม

อีกทั้งความรู้ของเจ้าหน้าที่ในประเด็นของกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม เฉลี่ยร้อยละ 88.5 ยังสอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ได้ระบุลักษณะการกระทำความผิดที่ กคพ. ได้ประกาศไว้ในประกาศ กคพ. ในความผิดประเภทต่างๆ คดีตามความคิดว่าด้วยแร่ วัตถุอันตราย การสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ป่าไม้ ป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ และประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งก็สอดคล้องกับความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการจัดการคดีของเจ้าหน้าที่ เฉลี่ยร้อยละ 88.5

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการคดีสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ นิชาภัทร กาญจนกังวาลกุล (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สินเชื่อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และรายได้หลังเกษียณเฉลี่ยต่อเดือน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สินเชื่อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ และไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ อุทัยวรรณ ของสิริวัฒนกุล (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้และความคิดเห็นของประชาชนในกลุ่ม Generation Y เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สลากดิจิทัลของธนาคารออมสิน พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ส่วนบุคคลเฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็น เนื่องจากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ทั้งในเรื่องของ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ไม่ได้มีผลต่อความรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม กฎหมายที่ใช้ในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม และการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการคดีคือ งบประมาณที่ล่าช้า ส่งผลกระทบต่อการจัดการคดี ปัจจัยของความเป็นคดีสิ่งแวดล้อม ที่มีทั้งในเรื่องของระยะเวลาที่จะเกิด

ผลกระทบการรวบรวมพยานหลักฐาน และรายได้หรือค่าตอบแทนของเจ้าหน้าที่ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการคดี

โดยจากผลการศึกษาที่พบว่าปัจจัยเรื่องเพศ อายุ ระดับการศึกษา ไม่ได้มีผลต่อความรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมจากทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคลและการเก็บแบบสอบถาม ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในประเด็นอำนาจหน้าที่ของกองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีอำนาจในการสืบสวนและสอบสวนคดีที่มีความเกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2543 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมออกกฎกระทรวงไว้ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในข้อ 14 ในข้อสุดท้ายคือ “ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย” (กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม, 2560) ดังนั้น ปัจจัยต่างๆจึงไม่ได้ส่งผลต่อความรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม ในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม

สรุป

ความรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เจ้าหน้าที่ที่ทราบถึงความรู้เกี่ยวกับอาชญากรรม เฉลี่ยร้อยละ 93.8 และไม่ทราบเพียงร้อยละ 6.2 ซึ่งประเด็นที่เจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทราบน้อยที่สุดคือ “การปล่อยของเสียจากห้องทดลองทางการแพทย์อาจทำให้น้ำ ดิน อากาศ และพืช ได้รับการปนเปื้อน” ซึ่งเจ้าหน้าที่ทราบเรื่องนี้เพียงร้อยละ 74 หรือ ไม่ทราบร้อยละ 26

เจ้าหน้าที่มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม เฉลี่ยร้อยละ 88.5 ซึ่งประเด็นที่เจ้าหน้าที่มีความรู้้น้อยที่สุดคือ “ความรู้เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยแร่” โดยเจ้าหน้าที่มีความรู้เพียง ร้อยละ 70.25 หรือ ไม่มีความรู้ร้อยละ 26.75

ระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เจ้าหน้าที่มีระดับความคิดเห็นในด้านความล่าช้าในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อมค่าเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 4.09 ซึ่งอยู่ในระดับมาก ในด้านความเชี่ยวชาญในการดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดีสิ่งแวดล้อม เฉลี่ยอยู่ที่ 3.81 อยู่ในระดับมาก และในด้านความเหมาะสมในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม เฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 3.79 อยู่ในระดับมาก

ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการคดีสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยที่ส่งผลอย่างชัดเจนที่สุดในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม คือ งบประมาณที่ล่าช้า เนื่องจากในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการจะใช้งบประมาณในการลงพื้นที่ การสืบสวน สอบสวน การแสวงหาพยานหลักฐาน มักจะเกิดขึ้นในช่วงรอยต่อปีงบประมาณของทุกปี เนื่องจากอยู่ในช่วงการเบิกจ่ายงบจากรัฐบาล โดยส่งผลให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถจัดการคดีสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นได้ ให้เสร็จสิ้นได้ตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด จนทำให้เกิดความล่าช้าและความเสียหาย

ปัจจัยในด้านความรู้ของเจ้าหน้าที่ไม่ได้มีผลในการจัดการคดี เนื่องจากกรมสอบสวนคดีพิเศษ เป็นกรมที่มีความหลากหลายในความรู้ของเจ้าหน้าที่ เนื่องจากการรับโอนเจ้าหน้าที่เข้ามาจากหลาย องค์กร และมีลักษณะการทำงานแบบ “คณะทำงาน” จึงทำให้มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้หลากหลาย ช่วยเหลือในการทำคดี แม้ว่าเจ้าหน้าที่จะไม่มี ความชำนาญในคดีใดก็ตาม ยังมีอำนาจตามกฎหมาย ในการที่เจ้าหน้าที่จะสามารถขอข้อมูลได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง หรือจากผู้เชี่ยวชาญใน องค์กรต่าง ๆ ได้ ดังนั้น แม้เจ้าหน้าที่จะไม่มี ความรู้เฉพาะในเรื่องนั้นๆ เจ้าหน้าที่ก็ยังมีอำนาจตาม กฎหมายในการ ขอข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ ความรู้ของเจ้าหน้าที่จึงไม่เป็น ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม

อุปสรรคในการวิจัย

เนื่องจากช่วงที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลนั้น อยู่ในช่วงที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ มีการเปลี่ยนแปลง ภายในองค์กรอย่างมาก ทั้งการโยกย้ายเจ้าหน้าที่ การเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร การแต่งตั้งผู้บริหาร การเลื่อนชั้นของเจ้าหน้าที่ และอยู่ในช่วงที่เจ้าหน้าที่ออกลงพื้นที่ในการทำงาน เจ้าหน้าที่จึงไม่ได้ อยู่ใน สำนักงาน หรืออยู่ประจำกองที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลอย่างครบถ้วน จึงทำให้ไม่สามารถเก็บข้อมูล จากเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ครบตามจำนวน 45 คน ซึ่งได้มาเพียง 27 คน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรมีการสำรองงบประมาณภายในไว้สำหรับใช้ในการทำคดีต่างๆ ในช่วงเปลี่ยนผ่านปีงบประมาณ เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถบริหารจัดการงบประมาณในการสืบสวนสอบสวน และไม่ส่งผลกระทบต่อจัดการคดี

1.2 ควรมีการจัดสรรเจ้าหน้าที่แต่ละกองคดีให้มีความเหมาะสมกับประสบการณ์ ความรู้ หรือองค์กรที่เจ้าหน้าที่ได้โอนย้ายมา เพื่อประสิทธิภาพในการทำงานสูงสุดในการจัดการคดี

1.3 ควรมีการส่งเสริม อบรม ให้ความรู้เจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการคดีสิ่งแวดล้อมประเภทต่าง ๆ ตามอำนาจหน้าที่ของกองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาถึงการจัดการคดีแต่ละประเภทของคดีสิ่งแวดล้อม กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการคดี เพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างและเปรียบเทียบถึงการแตกต่างของการจัดการแต่ละประเภทคดี เช่น ความผิดเกี่ยวกับแร่ การทำเหมืองแร่ เป็นต้น ป่าสงวนและสัตว์ป่า ป่าไม้ การบุกรุกป่า ที่ดิน โรงงานอุตสาหกรรม วัตถุอันตราย การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบแนวทางในการจัดการคดีเพื่อให้สามารถจัดการคดีสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรวดเร็วยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

พระราชบัญญัติแบ่งส่วนราชการกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ.2560กฎกระทรวง.

(2560). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่134 (ตอนที่ 85 ก).

กรมสอบสวนคดีพิเศษ. (2556). *ภารกิจและหน้าที่*. [website] สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2566.

จาก<https://www.dsi.go.th/th/Detail/Mission-and-Duty> .

กรมสอบสวนคดีพิเศษ. (2559). *ประวัติกรมสอบสวนคดีพิเศษ*. [website] สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <https://www.dsi.go.th/th/Detail/History-of-DSI>.

กฤษฎา ขวัญเกิด. (2560). *ความคิดเห็นของราษฎรต่อศักยภาพของพื้นที่และความพร้อมของชุมชนในตำบลไทยสามัคคี อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. (2543). *พื้นฐานรัฐศาสตร์กับการเมืองในศตวรรษที่ 21*. นครปฐม : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมและฝึกอบรมเกษตรแห่งชาติ.

จิรประภา อัครบวร และคณะ. (2552). *การจัดการความรู้*. พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.

เจตน์ สถาวรศิลป์. (ม.ป.ป.). *การบังคับใช้กฎหมายให้เกิดความยุติธรรมในสังคม : ข้อพิจารณาบางประการว่ากฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย ความยุติธรรม กับสังคม*. สืบค้นเมื่อ 28 มกราคม 2566.จาก https://admincourt.go.th/admincourt/upload/webcms/Academic/Academic_111212_152818.pdf.

ซัชพล สุนทรวงศ์. (2548). *มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณิชภัทร กาญจนกังวานกุล. (2562). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ลินเชื้อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขา เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ทัศนีย์ สีนาง. (2562). *ความคิดเห็นของนิสิตคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ต่อการใช้สื่อสังคมออนไลน์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธนิสา ตันติเจริญ. (2557). *อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม (ข้ามชาติ) ทางแก้ที่ไม่ใช่แค่บังคับใช้กฎหมาย*. [website] สืบค้นเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <http://www.oknation.net/blog/littlelee/2014/09/24/entry-1/comment>.

ประกาศ กคพ (ฉบับที่ 8). (2565). *กำหนดรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547*. ราชกิจจานุเบกษา, 139 (ตอนพิเศษ 130 ง).

ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2526). *ทัศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย*. กรุงเทพฯ. โอเดียนสโตร์.

พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547. (2547). ราชกิจจานุเบกษา, 121 (8 ก), 1-19.

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535. (2535). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 109 ตอนที่ 37 : หน้า 1 – 4.

ภรต กสิวุฒิ. (2560). การประเมินมูลค่าการจัดการพื้นที่ต้นน้ำลุ่มน้ำย่อยคลองท่าดี เพื่อการใช้ประโยชน์
น้ำในเขตพื้นที่เมืองนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ
ทรัพยากร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มณฑา ประพันธ์เนติวุฒ, ประกอบ ประพันธ์เนติวุฒ และสอาด หอมมณี. (2562). อาชญากรรม
สิ่งแวดล้อม. วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี. 15 (3), 25-32.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2556. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพมหานคร : บริษัท
นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น จำกัด.

วัลลภ รัฐฉัตรานนท์. 2545. ระเบียบวิธีวิจัยทางการบริหาร. กรุงเทพฯ. ม.ป.พ.

สมศักดิ์ วรวิทย์กุล. (2550). ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงาน
เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์
เพื่อการพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

สุภาภรณ์ ศิริโสภณา. (2549). ความรู้พื้นฐานทางสิ่งแวดล้อม. [website] สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์
2566. จาก <http://thesis.swu.ac.th/swuebook/h234690.pdf>

เสรี วรพงษ์. สิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาที่ยั่งยืน. วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ มหาวิทยาลัยมหิดล. 1
(1), 170-185.

อัมณพ ชูบำรุง และอุนิษา เลิศโตมรสกุล. (2555). อาชญากรรมและอาชญาวิทยา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัมณพ ชูบำรุง และอุนิษา เลิศโตมรสกุล. (2561). อาชญากรรมและอาชญาวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัมณพ ชูบำรุง. (2532). อาชญาวิทยาและอาชญากรรม. ม.ป.ท.

อุทัยวรรณ ของสิริวัฒนกุล. 2563. ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้และความคิดเห็นของประชาชนในกลุ่ม
Generation Y เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สลากดิจิทัลของธนาคารออมสิน. การค้นคว้าอิสระ
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อุไรวรรณ แยมแสงสังข์. 2555. การจัดการองค์ความรู้เบื้องต้น. กรุงเทพฯ. โอกรูป เพรส.

Good, M.L. (2006). *Integrating the individual and the organization*. Wiley

Packer, Herber. (1964). *Two Models Of The Criminal Process*. [website]. Retrieve 2023
November24 from
https://scholarship.law.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=6428&context=penn_law_review

Quinney, Richard. (1970). *The Social Reality of Crime*. Brown and Company.

Report of the course. (1990). Resource material series, No. 37, Fuchu: UNAFEI

Report of the course. (1994). Resource material series, No. 45, Fuchu: UNAFEI

Siegel, Larry J. (2007). *Criminology*. Thomson.